

ВІДГУК

опонента на дисертаційну роботу

Жукевич Світлани Миколаївни

на тему: **“ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО
АНАЛІЗУ В УМОВАХ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ”**,

подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит

(за видами економічної діяльності)

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими темами,
програмами, планами.**

Глибинні зміни в економічному середовищі, зумовлені цифровізацією, глобалізацією, розвитком інноваційних технологій та зростанням ролі нематеріальних активів, спричиняють трансформацію бізнес-процесів і систем управління. В умовах невизначеності, підвищених ризиків і динамічності економічних процесів особливої ваги набуває якість управлінських рішень, інформаційну основу яких формує фінансовий аналіз. Водночас традиційні підходи до фінансового аналізу поступово втрачають свою ефективність, що актуалізує необхідність їх концептуального переосмислення та адаптації до нових викликів сучасного економічного середовища. Постіндустріальні трансформації, зумовлені інтенсивним розвитком цифрових технологій, зокрема Big Data, штучного інтелекту та автоматизації бізнес-процесів, призводять до суттєвої модифікації інформаційної бази, інструментального апарату та функціонального призначення фінансового аналізу.

Поряд із цим, зростає роль міждисциплінарних чинників – соціальних, поведінкових і екологічних, що розширює межі аналітичних досліджень та потребує інтеграції нових підходів і методів. За таких умов фінансовий аналіз трансформується з інструменту оцінки результатів у комплексну систему

підтримки стратегічного управління, здатну забезпечувати прогнозування, адаптацію та стійкий розвиток суб'єктів господарювання.

Відтак, необхідність формування сучасної парадигми фінансового аналізу, яка інтегрує теоретичні, методологічні та організаційні засади з урахуванням новітніх технологічних і соціально-економічних тенденцій, зумовлює актуальність і наукову значущість теми дисертаційної роботи С. М. Жукевич.

Дисертаційна робота виконана відповідно до напрямів і планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету в межах держбюджетних досліджень за темами: “Домінанти управлінського обліку в умовах діджиталізації для забезпечення економічної безпеки у воєнний і післявоєнний періоди” (державний реєстраційний номер 0123U101580), “Цифровізація обліку в системі управління енергетичною та кібернетичною безпекою України у воєнний та поствоєнний періоди” (державний реєстраційний номер 0126U002206), а також науково-дослідних робіт за темами: “Цифровізація обліку для забезпечення економічної та кібернетичної безпеки підприємства” (державний реєстраційний номер 0125U001067), “Стандартизація бухгалтерського обліку і звітності в умовах імплементації європейського законодавства” (державний реєстраційний номер 0117U003468), “Стан та перспективи розвитку системи бухгалтерського обліку та оподаткування в умовах глобалізації” (державний реєстраційний номер 0117U000147), “Розвиток системи бухгалтерського та управлінського обліку в умовах соціально-економічних викликів” (державний реєстраційний номер 0122U000927). У межах виконання зазначених науково-дослідних робіт авторкою особисто розроблено пропозиції щодо удосконалення теоретико-методологічних та організаційних положень фінансового аналізу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність.

Наукові положення, висновки та рекомендації, отримані в межах дослідження теорії, методології й організації фінансового аналізу в умовах постіндустріальних трансформацій, характеризуються високим рівнем

обґрунтованості та достовірності. Комплексність і системність дослідження забезпечено використанням широкого спектра загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема аналізу і синтезу, індукції та дедукції, абстрагування та узагальнення, а також економіко-статистичних, інтегральних і багатокритеріальних підходів. Вагомого значення набули історико-генетичний, гносеологічний, онтологічний, епістемологічний та аксіологічний підходи, а також системний, структурно-функціональний і таксономічний інструментарій, що дозволило забезпечити цілісність дослідження. Достовірність отриманих результатів підтверджується методологічною виваженістю, комплексним застосуванням методів і широкою інформаційно-аналітичною базою, яка відображає сучасні тенденції розвитку фінансового аналізу.

Дослідження виконано відповідно до поставленої мети та спрямоване на розроблення концептуальних теоретико-філософських, методологічних і організаційних засад фінансового аналізу в умовах постіндустріальних трансформацій.

Поставлені завдання реалізовано на високому теоретичному, методичному та прикладному рівнях, що забезпечило логічну послідовність наукового пошуку й концентрацію на ключових проблемних аспектах тематики. У роботі здійснено їх критичне осмислення, визначено недостатньо розроблені питання та запропоновано обґрунтовані авторські підходи до їх вирішення.

Дисертація характеризується вагомою теоретичною та практичною значущістю, логічною структурою і внутрішньою узгодженістю розділів, що забезпечило досягнення поставленої мети, вирішення визначених завдань, обґрунтованість результатів і достовірність висновків, а також сприяло розробленню практично релевантних рекомендацій в умовах постіндустріальних трансформацій.

Отримані результати є актуальними та цінними для розвитку теорії і практики фінансового аналізу, оскільки відповідають сучасним викликам, зокрема цифровізації економіки, зростанню невизначеності та необхідності інтеграції фінансових і нефінансових аспектів в управлінні. Вони орієнтовані на

формування ефективної інформаційно-аналітичної системи, здатної забезпечити обґрунтованість управлінських рішень у динамічному середовищі.

Таким чином, є підстави стверджувати, що наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, представлені в дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, їх загальнонаціональне значення.

Наукова новизна отриманих результатів дисертаційної роботи полягає у вдосконаленні теорії, методології та організації фінансового аналізу в умовах постіндустріальних трансформацій, що дало змогу сформувати його нову цифрово-постнекласичну парадигму як самостійну наукову систему знань. Основні результати, що характеризують наукову новизну роботи, полягають у наступному.

Вперше запропонована концепція цифрово-постнекласичної парадигми фінансового аналізу як цілісної системи теоретико-методологічних знань, що інтегрує філософсько-теоретичний, методологічний, організаційний та цифрово-технологічний виміри постіндустріальних трансформацій із урахуванням складності соціально-економічних систем, використанням цифрових даних у реальному часі, когнітивно-поведінкових чинників і міждисциплінарних зв'язків (с. 103–119).

Сформований та обґрунтований філософський базис розвитку теорії фінансового аналізу на основі інтеграції онтологічного, епістемологічного та аксіологічного підходів (с. 122–188).

Вперше розроблена методологічна матриця фінансового аналізу як системна модель, що поєднує вертикальну ієрархію рівнів (філософський, загальнонауковий, спеціально-науковий, прикладний, інструментально-технологічний) та горизонтальну структуру (принципи, метод, прийоми, моделі, методики), забезпечуючи узгодженість аналітичного процесу в просторі та часі (с. 257–274).

Удосконалено: методологію фінансового аналізу як цілісну систему принципів, дослідницьких підходів, наукового методу, прийомів, моделей та інструментарію, доповнену організаційними, правовими й етико-соціальними складовими (с. 207–241); систему показників фінансового аналізу на різних етапах життєвого циклу підприємств та їх формалізацію (с. 345–375); методики оцінювання ефективності, які поєднують обліково- та ринково-орієнтовані підходи через адаптацію класичних моделей до вимог сучасного економічного середовища та ESG-концепції, доповнюючи фінансові показники нефінансовими (ESG) метриками (с. 324–344); організаційний механізм фінансового аналізу як поетапний взаємозумовлений процес і запропоновано його формалізацію у вигляді типової технологічної карти, що визначає зміст, послідовність, виконавців, методичні прийоми та очікувані результати (с. 394–410); концептуальні положення інтелектуалізації фінансового аналізу, яка інтегрує знання, технології, людський потенціал та цифрові інструменти в єдину аналітичну інфраструктуру (с. 410–426).

У дослідженні отримали розвиток системне таксономічне структурування фінансового аналізу, що інтегрує традиційні класифікаційні ознаки з вимогами постіндустріальних трансформацій, зокрема технологічної інноваційності (Big Data, AI/ML, блокчейн), міждисциплінарних чинників (соціальних, поведінкових, психологічних, екологічних) та адаптоване до цифрового середовища (с. 189–202), а також модель організації фінансового аналізу, яка поєднує стратегічно-цільовий, управлінсько-координаційний, процесуально-аналітичний та інноваційно-адаптивний виміри, інтегруючи процедурні, технічні, інформаційні, інституційні, кадрові й управлінські складові (с. 363–380).

Практичне значення одержаних результатів.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає у наданні теоретично обґрунтованих і прикладних рекомендацій щодо вдосконалення теоретичних засад, методологічних підходів та організаційних механізмів фінансового аналізу, що сприяє підвищенню його ефективності й адаптивності в умовах постіндустріальних трансформацій. Основні теоретичні,

методологічні та організаційні здобутки дисертаційної роботи впроваджено у практичну діяльність підприємств, установ та організацій, зокрема: Департаменту запобігання фінансовим операціям, пов'язаним з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом Державної податкової служби України (довідка від 04.06.2025 р.); Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України (довідка № 177 від 04.10.2024 р.); Головного управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області (довідка № 36 від 29.11.2022 р.); Департаменту економічного розвитку і торгівлі Тернопільської обласної військової адміністрації (довідка № 01/2-11/1009 від 11.11.2022 р.); Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради (довідка № 59/2 від 02.08.2024 р.); Спілки споживчих товариств Тернопільської області (довідка № 10/1/2 від 02.08.2024 р.); ТОВ “СЕ Борднетце–Україна” (довідка № 13-06/101 від 15.10.2025 р.); ТОВ “Мишковицький спиртовий завод” (довідка № 103 від 01.08.2024 р.); ТОВ “Харківський машинобудівний завод “ФЕД” (довідка № ДЗ/04-04 від 12.09.2024 р.); Акціонерного товариства “Київський завод “Радар” (довідка № 674/1 від 14.11.2025 р.); ТОВ “Виробничо-технічне підприємство “Граніт” акціонерного товариства “Українська оборонна промисловість” (довідка № 112-05/940/1 від 25.11.2025 р.); Громадської спілки “Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній” (довідка № 23/1 від 17.09.2024 р.); Західноукраїнського національного університету (довідка № 126-31/2458 від 29.10.2025 р.).

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи засвідчує повноту, цілісність і системний характер представлених авторських результатів та наукових розробок, а також підтверджує досягнення поставленої мети, що забезпечено обґрунтованим вибором об'єкта дослідження, опрацюванням широкого кола наукових джерел і апробацією отриманих результатів та рекомендацій на міжнародних науково-практичних конференціях. За темою дисертації опубліковано 73 наукові публікації, з них: 24 наукові публікації, що

відображають основні наукові результати, в тому числі 4 статті у наукових періодичних виданнях, які індексуються у базах даних Web of Science та Scopus, 20 статей у наукових фахових виданнях України; 49 наукових публікацій, що додатково відображають наукові результати дисертації (з них 2 – матеріали конференцій у виданнях, що індексуються у базі даних Scopus).

Опубліковані авторкою наукові праці повною мірою відображають зміст дисертаційного дослідження та відповідають встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України щодо оприлюднення результатів для здобуття наукового ступеня доктора наук. Кількість, обсяг і рівень якості публікацій свідчать про наукову самостійність і високий рівень фахової компетентності здобувачки.

Ступінь використання матеріалів і висновків кандидатської дисертації.

У докторській дисертаційній роботі не використовувались положення, результати чи висновки, представлені у кандидатській дисертації С. М. Жукевич на тему: «Стратегічний аналіз діяльності підприємств споживчої кооперації» за спеціальністю 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит, яка була захищена у 2006 році.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, компіляцій, фабрикацій та фальсифікацій.

Здійснений аналіз дисертаційного дослідження підтверджує відсутність ознак академічного плагіату, компіляції, фабрикації чи фальсифікації. Робота вирізняється самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до розв'язання поставлених завдань і коректним використанням значної кількості джерел інформації. Авторка системно здійснює посилання на наукові праці інших дослідників, дотримуючись вимог академічної доброчесності та правил цитування. Отримані результати, висновки й пропозиції є належно обґрунтованими, підтвердженими логічними аргументами, розрахунками та практичною апробацією. Таким чином, дисертаційна робота відповідає принципам академічної етики та стандартам наукової доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Поряд із вагомими науковими здобутками та загалом позитивною оцінкою змісту дисертаційної роботи доцільно відзначити окремі зауваження й дискусійні положення, що є характерними для досліджень із високим рівнем наукової новизни, зокрема:

1. У дисертації визначаються фінансові і нефінансові показники та аналітичні завдання за галузями економіки (с. 384), однак не висвітлено адаптацію запропонованих підходів до специфіки малих, середніх і великих підприємств.

2. Положення дисертації щодо застосування технологій Big Data, штучного інтелекту та цифрових платформ у фінансовому аналізі мають загальний характер і потребують подальшої конкретизації щодо методів, алгоритмів та процедур їх практичного впровадження.

3. Цілком обґрунтовано визначено інституційну складову як одну з ключових детермінант організації фінансового аналізу (параграф 5.3), але, на наш погляд, на цьому питанні доцільно було б зупинитися детальніше, оскільки актуальність фінансового аналізу та його перспективний розвиток потребують системної інституційної підтримки, яка полягає у створенні нормативно-правового поля фінансової аналітики, статусу самостійної системи знань, механізмів професійної підготовки фахівців та інтеграції сучасних технологій і методик у практику фінансового аналізу.

4. Незважаючи на значний обсяг опрацьованих літературних джерел (з яких близько 40% іноземні), авторкою недостатньо висвітлено зарубіжний досвід теоретичних основ, методологічних підходів та організації фінансового аналізу, не окреслений його статус і межі автономності у системі суспільних наук.

Зазначені зауваження є дискусійними і не зменшують наукову цінність та практичне значення дисертаційного дослідження С.М. Жукевич і не впливають на комплексну оцінку роботи.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Жукевич Світлани Миколаївни на тему: "Теорія, методологія та організація фінансового аналізу в умовах постіндустріальних

трансформацій” є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують важливу наукову проблему – розвиток теорії, методології й організації фінансового аналізу в умовах постіндустріальних трансформацій, що забезпечило формування його нової цифрово-постнекласичної парадигми як самостійної наукової системи знань.

Авторка продемонструвала високий рівень наукової зрілості, володіння сучасним методологічним інструментарієм і здатність до комплексного аналізу складних соціально-економічних процесів. У дисертації чітко сформульовано положення наукової новизни та наведено логічне обґрунтування результатів, що відображають особистий внесок здобувачки у розвиток теорії, методології та організації фінансового аналізу. Робота вирізняється високим рівнем теоретичного узагальнення, структурною цілісністю, аргументованістю наукових положень і коректністю викладення матеріалу. Оформлення дисертації відповідає чинним вимогам щодо структури, змісту та стилю викладу. Зауваження, викладені у відгуку, носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Викладене вище дозволяє зробити висновок, що дисертаційна робота Жукевич Світлани Миколаївни на тему: “Теорія, методологія та організація фінансового аналізу в умовах постіндустріальних трансформацій” є актуальним дослідженням, яке за змістом, обсягом здійснених досліджень, науковою обґрунтованістю, новизною отриманих результатів і практичною значущістю відповідає вимогам до докторських дисертацій, визначеним пп. 6, 7, 8, 9 “Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197 (зі змінами), а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності).

Опонент – ректор
Львівського торговельно-
економічного університету
доктор економічних наук, професор

Петро КУЦИК